

Ganzenexcursie Friesland -

20 december 1997. Weet U nog van die uitgestrekte mistgebieden, die uit het zuiden naar het noorden zouden trekken? Die kwamen niet! Wel kwamen zeven Avifaunaleden en één introducée om onder leiding van Jan Hulscher weer eens de wijsheid van het met ganzenhordes gestoffeerde Friese land te ondergaan. Het begon om half 8, te vroeg dus voor de meeste Avifaunaleden, die op dat moment van het jaar bezig zijn met de winterslaap. Om 8 uur, bij het Leekstermeer, onze eerste halte, werden de ganzen net zo'n beetje wakker, te oordelen naar een aanzwellend geruis van vaag gegak aan de westelijke horizon, onzichtbaar door laaghangende nevelslierten die ervoor zorgden dat het doorgaans overheersende geraas van de nabije autobaan tenminste deels gedempt werd. Het was windstil, 1 graad vorst. Er riep een buizerd vanuit een dun loofhoutbosje en die bleef dat doen tot hij na een half uur het veld in gleed. Territoriaal gedrag in de winter, begrijpelijk gezien de grote buizerddichtheden in dit winterseizoen. Andere geluiden kwamen van winterkoning, graspieper, vink, keep, wat ringmussen en een overvliegende barmstij. Verder 1 torenvalk. Tot zover het ochtendgloren, want nu kwamen de ganzen! Een aanzwellend geluid als van een vloedgolf klonk vanaf het onzichtbare Leekstermeer en er verschenen talloze ganzenformaties boven de nevels. Wij waren getuige van de dagelijkse ochtendtrek van slaapplekken (van hoofdzakelijk kol- en wat brandganzen) naar hun foerageergebieden - omgekeerde slaaptrek dus, meer hongertrek - , een altijd weer indrukwekkend schouwspel, gratis te bezoeken op een steenworp van de stad. (Wel zorgen om omstreeks een half uur voor zonsopkomst ter plaatse te zijn). Een van de mooiste winterhappenings voor een vogelaar! Het Friese deel van de excursie begon om tien uur, bij het verlaten van de Sneker ring-

weg, langs de weg naar IJlst. Sommigen zullen zich afvragen waarom in hemelsnaam helemaal naar westelijk Friesland wordt gereden voor het zien van ganzen, terwijl die ook volop rond bijvoorbeeld Anjum te zien zijn. Het antwoord luidt: de Kleine Rietgans. Deze soort heeft een voorkeur voor dit deel van Friesland. En niet alleen deze gans, maar ook de al of niet bekijkerde bezoeker raakt onder de indruk van de verlatenheid van deze regio van land, riet en water en van de beslotenheid van de ministadjes en de dorpjes. Jan Hulscher kent alle namen van de hier gelegen waterpartijen en dat komt omdat hij een doorgewinterd schaatser is. Hij reed naar hij zelf beweert minstens vier Elfstedentochten. Ik betwijfel dat. Als hij de juiste route had gevolgd had hij in deze contreien nooit zo goed de weg geweten. Volgens mij haalde hij bij Sneek de laatste stempel en reed dan rechtstreeks de ganzenwereld in. Ik zal U de precieze aantallen per soort en per plek besparen. Het belangrijkste was, dat wij ons uitstekend hebben vermaakt in een zeer beperkt gebied. Rond IJlst, Heeg en Oudega. Bij de Oudegaasterbrekken, het Ringwiel, de Idzegaasterpoel. Grote omzwervingen waren niet nodig. Overal zaten ganzen, in overstelpende aantallen. Vooral Kol- en Brandganzen en in mindere mate (honderden) Kleine Rietganzen. Het weer was zodanig goed dat we volop in de gelegenheid waren om in de buitenlucht - zonder tranende ogen - het gedrag en de verenkleden van de dieren te bekijken. Jan Hulscher staat borg voor uitgebreide en zeer gewaardeerde aandacht voor alle mogelijke details. Haalt U maar eens 'n Roodhalsgans uit een groep van 1200 à 7000 (zo uiteen liepen de schattingen der deelnemers - in opdracht van de excursieleider - van de bewuste ganzenschare). Maar omdat Jan zei dat ie er zat, zat ie er ook. Het tempo van de pikbewegingen verschilt ook per soort. Brandgans pikt sneller dan Kolgans. Roodhals, het betrof een volwassen vogel, pikt het snelst. In dezelfde troep landden ook nog twee Sneeuwganzen temidden van landende Brandjes. De vogelkijkhut van de Witte en Swarte (Fries!) Brekken verdient een eervolle vermelding. Hij is oostelijk gericht en je kijkt dus niet in de zon. Daar kregen wij een prachtig, door laag licht beschenen vrouw sperwer voor onze neus; een adulte Slechtvalk op een paal in het ijs, wat Buizerden en een in het ijs tobbede en dus vermoedelijk beschoten Kolgans. In het veld ontwaarden we twee maal namaak-lok-

ganzen. Jacht en ganzenleed. Er valt niet aan te ontkomen. Overige waarnemingen: Een groep Holenduiven die bij het opvliegen bleek te bestaan uit paartjes. Bij Hommerts graasden 5 Canadaganzen. Bij Gaastmeer 2 overvliegende Wilde Zwanen en drie idem Grote Zaagbekken. Daar ook twee Nijlganzen om het ganzenverhaal compleet te maken.

Wim Woudman